

Педагогічна освіта

УДК 378.04:338.48

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18764306>

**Особливості реалізації науково-дослідної діяльності майбутніх учителів
фізичної культури у системі послідовної педагогічної освіти**

Дишко Олеся Леонідівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії фізичного виховання та рекреації

Волинського національного університету імені Лесі Українки,

43000, м. Луцьк, проспект Грушевського, 2-б, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-1310-6950>

Белікова Наталія Олександрівна,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач кафедри теорії фізичного виховання та рекреації,

Волинського національного університету імені Лесі Українки,

43000, м. Луцьк, проспект Грушевського, 2-б, Україна

<https://orcid.org/0000-0003-2789-7586>

Козіброцький Сергій Петрович,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,

доцент кафедри теорії фізичного виховання та рекреації

Волинського національного університету імені Лесі Українки,

43000, м. Луцьк, проспект Грушевського, 2-б, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-9112-4396>

Косинський Едуард Олександрович,

викладач кафедри теорії та методики фізичної культури

КЗВО «Луцький педагогічний інститут» Волинської обласної ради,

43000, м. Луцьк, проспект Волі, 36, Україна

<https://orcid.org/0000-0002-4297-4087>

Прийнято: 07.02.2026 | Опубліковано: 23.02.2026

Анотація. Метою статті є аналіз особливостей реалізації науково-дослідної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у системі послідовної педагогічної освіти на рівнях фахового молодшого бакалавра, бакалавра та магістра з метою виявлення рівня готовності здобувачів до науково-дослідницької діяльності.

Методи. У дослідженні використано теоретичні методи аналізу, систематизації та узагальнення наукових джерел з проблеми науково-дослідної діяльності у педагогічній освіті, а також емпіричні методи, зокрема анкетування. Онлайн-опитування проведено із застосуванням сервісу Google Forms серед 670 здобувачів спеціальності А4.11 Середня освіта (Фізична культура) із дев'яти закладів вищої освіти та трьох фахових коледжів України. Для оброблення результатів використано методи описової статистики.

Результати. Установлено наявність істотних відмінностей у рівнях готовності здобувачів різних освітніх ступенів до науково-дослідницької діяльності та відсутність чітко вибудованої наступності її формування. Виявлено, що на рівні фахового молодшого бакалавра переважає часткова або недостатня готовність до дослідницької діяльності, а науково-дослідницька робота не сприймається більшістю здобувачів як пріоритет професійного самовдосконалення. На бакалаврському рівні помітне зростання показників готовності, однак науково-дослідницька складова залишається фрагментарною

та недостатньо інтегрованою в освітній процес. Навіть на ступені магістра значна частка здобувачів демонструє недостатню готовність до здійснення науково-дослідницької діяльності, що свідчить про формалізований характер її реалізації та обмежену ефективність.

Висновки. *З'ясовано, що науково-дослідницька діяльність майбутніх учителів фізичної культури у системі послідовної педагогічної освіти потребує системного переосмислення та посилення її методичного й змістового забезпечення. Отримані результати підтверджують необхідність формування цілісної моделі науково-дослідної підготовки, яка забезпечувала б наступність, узгодженість і практичну спрямованість дослідницької діяльності на всіх ступенях освіти та сприяла формуванню професійної готовності майбутніх учителів фізичної культури до сучасних викликів освітньої практики.*

Ключові слова: *педагогічна освіта; науково-дослідницька робота; майбутні вчителі фізичної культури; послідовність освіти; освітній процес; вища освіта; фахова передвища освіта.*

Features of Implementing Research Activities of Future Physical Education Teachers in the System of Continuous Pedagogical Education

Olesia Dyshko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Theory of Physical Education and
Recreation Lesya Ukrainka Volyn National University,

43000, Lutsk, Hrushevskoho Avenue, 2-b

<https://orcid.org/0000-0002-1310-6950>

Nataliia Bielikova,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,

Head of the Department of Theory of Physical Education and Recreation

Lesya Ukrainka Volyn National University,

43000, Lutsk, Hrushevskoho Avenue, 2-b

<https://orcid.org/0000-0003-2789-7586>

Sergey Kozibrotskyy,

Candidate of Physical Education and Sport, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Theory of Physical Education and

Recreation Lesya Ukrainka Volyn National University,

43000, Lutsk, Hrushevskoho Avenue, 2-b

<https://orcid.org/0000-0002-9112-4396>

Eduard Kosynskyi,

Teacher of the the Department of Theory and Methods of Physical Education,

Municipal Higher Educational Institution «Lutsk Pedagogical Institute»,

43000, Lutsk, Voli Avenue, 36

<http://orcid.org/0000-0002-4297-4087>

Abstract. *The purpose of the article is to analyze the specific features of implementing research activities of future physical education teachers within the system of continuous pedagogical education at the levels of junior professional bachelor, bachelor's, and master's degrees, with the aim of determining students' readiness for research activity.*

Methods. *The study employed theoretical methods of analysis, systematisation and generalisation of scholarly sources on the problem of research activity in pedagogical education, as well as empirical methods, in particular a questionnaire survey. The online survey was conducted using Google Forms and involved 670 students of the specialty A4.11 Secondary Education (Physical Education) from nine*

higher education institutions and three professional colleges of Ukraine. Descriptive statistics methods were used to process the obtained data.

Results. *The findings revealed significant differences in the levels of readiness for research activity among students at different educational levels, as well as the absence of clearly structured continuity in its formation. It was established that at the level of professional junior bachelor education, partial or insufficient readiness for research activity prevails, while research work is not perceived by the majority of students as a priority area of professional self-development. At the bachelor's level, an increase in readiness indicators is observed; however, the research component remains fragmented and insufficiently integrated into the educational process. Even at the master's level, a considerable proportion of students demonstrate insufficient readiness to carry out research activity, indicating its formalised implementation and limited effectiveness.*

Conclusions. *It was determined that research activity within the system of sequential pedagogical education of future physical education teachers requires systematic reconsideration and strengthening of its methodological and content-related support. The results obtained confirm the need to develop a comprehensive model of research training that would ensure continuity, coherence and practical orientation of research activity at all educational levels and contribute to the formation of professional readiness of future physical education teachers to meet contemporary challenges of educational practice.*

Keywords: *pedagogical education; research activity; future physical education teachers; educational continuity; educational process; higher education; professional pre-higher education.*

Постановка проблеми. Сучасні трансформації системи вищої та фахової передвищої педагогічної освіти зумовлюють зростання вимог до професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, зокрема до їх здатності

здійснювати науково обґрунтовану педагогічну діяльність. В умовах упровадження компетентнісного підходу та орієнтації на безперервний професійний розвиток особливої актуальності набуває науково-дослідницька діяльність як важливий складник професійної підготовки педагога. Водночас практика підготовки майбутніх учителів фізичної культури свідчить про недостатню системність і наступність формування готовності до науково-дослідної діяльності на різних рівнях педагогічної освіти.

Науково-дослідницька підготовка здобувачів часто має фрагментарний характер, не забезпечує цілісного поєднання теоретичних знань і практичного досвіду та не повною мірою враховує специфіку професійної діяльності вчителя фізичної культури, що поєднує педагогічні, фізіологічні та практико-орієнтовані аспекти. У зв'язку з цим виникає потреба в ґрунтовному аналізі особливостей реалізації науково-дослідної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у системі послідовної педагогічної освіти, визначенні наявних проблем і суперечностей, а також пошуку ефективних шляхів удосконалення науково-дослідної підготовки як важливої умови підвищення якості професійної освіти та готовності випускників до сучасних викликів освітньої практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема організації та реалізації науково-дослідної діяльності майбутніх педагогів у системі підготовки є предметом активного наукового пошуку дослідників. Так, у праці Л. Альошкіної та І. Новак науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти розглядається як ключовий компонент професійного становлення майбутнього фахівця, чинник розвитку його особистісного потенціалу та здатності до самореалізації [1]. Науковці розглядають науково-дослідну роботу як важливу складову якісної професійної підготовки здобувачів вищої освіти, підкреслюючи її роль у формуванні дослідницьких умінь, професійного мислення, здатності до самостійного аналізу та розв'язання фахових проблем, що забезпечує готовність майбутнього фахівця до інноваційної та творчої діяльності в сучасних умовах

освітньої практики [9-11]. У статті С. Верби акцент зроблено на нормативно-правових засадах організації науково-дослідної роботи студентів як необхідної умови підготовки конкурентоспроможного, творчо активного фахівця, здатного застосовувати сучасні наукові досягнення у професійній діяльності [2]. Також у дослідженнях [4; 6] наголошується, що науково-дослідницька діяльність є ключовою умовою модернізації підготовки майбутніх педагогів, зокрема вчителів початкової школи та фізичної культури в контексті реалізації концепції Нової української школи, при цьому недостатня системність її використання в освітньому процесі зумовлює потребу в інтеграції інноваційних і міжпредметних підходів, спрямованих на формування дослідницької компетентності, цілісного педагогічного світогляду, аналітичного мислення та професійної готовності здобувачів вищої освіти до ефективної практичної діяльності.

Узагальнення наукових підходів до організації науково-дослідної роботи у системі вищої педагогічної освіти дає підстави стверджувати, що сформовані в теорії положення потребують конкретизації з урахуванням галузевої специфіки підготовки фахівців. У цьому контексті особливої уваги набуває науково-дослідна підготовка майбутніх учителів фізичної культури, професійна діяльність яких характеризується поєднанням педагогічних, фізіологічних і практико-орієнтованих компонентів та вимагає застосування науково обґрунтованих підходів у фізичному вихованні.

О. Язловецькою підкреслено стратегічну роль наукових досліджень у модернізації фізкультурно-спортивної освіти та професійній підготовці майбутніх фахівців. Особливо цінним є акцент на міждисциплінарних і методологічних підходах, які забезпечують цілісне бачення фізичної культури як складової загальної культури й системи охорони здоров'я. Водночас зазначені ідеї актуалізують необхідність посилення практико-орієнтованої науково-дослідної підготовки здобувачів вищої освіти та її інтеграції у систему послідовної педагогічної освіти майбутніх учителів фізичної культури [13].

У дослідженні Н. Щекотиліної обґрунтовується значення науково-дослідної діяльності як важливої складової професійної підготовки вчителя фізичної культури. Авторка наголошує, що залучення студентів до наукових досліджень сприяє формуванню аналітичного мислення, вміння обґрунтовувати педагогічні рішення та впроваджувати науково перевірені методики у практику фізичного виховання. Особлива увага приділяється доказовому підходу, індивідуалізації навчального процесу та використанню результатів педагогічних і психолого-педагогічних досліджень для підвищення мотивації учнів до занять фізичною культурою [12].

Наукові положення, викладені у праці О. Момот та співав., мають важливе значення для розуміння механізмів формування науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Запропонований авторами поетапний підхід до організації дослідницької діяльності дозволяє розглядати її не як епізодичний компонент навчального процесу, а як системну складову професійної підготовки. Водночас результати дослідження актуалізують потребу подальшого осмислення питання наступності науково-дослідницької підготовки на різних рівнях педагогічної освіти та її адаптації до умов сучасної школи, що є важливим напрямом розвитку професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас аналіз наукових джерел засвідчує наявність низки невирішених питань, зокрема фрагментарність досліджень, присвячених реалізації науково-дослідної діяльності майбутніх учителів фізичної культури саме у системі послідовної педагогічної освіти, а також недостатню увагу до виявлення міжступеневої наступності, узгодженості змісту та результативності дослідницької підготовки на рівнях фаховий молодший бакалавр – бакалавр – магістр. У цьому контексті наше дослідження спрямоване на подолання виявлених прогалин шляхом аналізу особливостей реалізації науково-дослідної діяльності в системі

послідовної педагогічної освіти, поєднання теоретичних положень із результатами емпіричного дослідження та визначення практичних шляхів удосконалення науково-дослідної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з урахуванням сучасних освітніх вимог.

Формування цілей статті (постановка завдання). Цілі статті полягали в аналізі особливостей реалізації науково-дослідної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у системі послідовної педагогічної освіти на освітніх ступенях фахового молодшого бакалавра, бакалавра та магістра з метою з метою визначення рівня їх готовності до неї та виявлення проблем її впровадження.

Виклад основного матеріалу дослідження. В освітньому процесі важливо стимулювати у студентів інтерес до науково-дослідної діяльності та навчити їх отримувати задоволення від поглибленої пошукової творчої діяльності, яка можлива лише за умови оволодіння прийомами самостійного критичного мислення. Водночас потреби наукоємного навчання сприяють удосконаленню навчальних планів, методики викладання, спонукають професорсько-викладацький склад шукати нові форми і методи своєї діяльності. Це своєю чергою збагачує педагогіку та інші, спеціалізовані науки новими знаннями й узагальненнями про впровадження новітніх елементів навчання в умовах сучасних потреб пошуково-аналітичної діяльності молодих фахівців у висококонкурентному середовищі ринку праці [2].

У системі послідовної педагогічної освіти майбутніх учителів фізичної культури, яку ми розуміємо як цілісно організований поетапний освітній процес, що охоплює підготовку здобувачів на рівнях фахового молодшого бакалавра, бакалавра та магістра і забезпечує наступність, узгодженість та інтеграцію змісту професійної підготовки [5], науково-дослідна робота виступає важливим чинником забезпечення цілісності та наступності професійного становлення фахівця. Її значення полягає у поетапному формуванні дослідницьких умінь і навичок здобувачів, що дозволяє перейти від елементарного ознайомлення з

методами наукового пізнання на рівні фахового молодшого бакалавра до самостійного планування й реалізації педагогічних досліджень на бакалаврському та магістерському рівнях. Науково-дослідна діяльність забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичного досвіду, сприяє розвитку аналітичного й критичного мислення, уміння обґрунтовувати педагогічні рішення та адаптувати сучасні наукові досягнення до умов освітнього процесу з фізичної культури. У контексті послідовної освіти вона також сприяє формуванню професійної ідентичності майбутнього вчителя фізичної культури, орієнтує його на рефлексивну діяльність і готовність до безперервного професійного самовдосконалення, що є необхідною умовою ефективної реалізації освітніх програм і розвитку фізичної культури учнів.

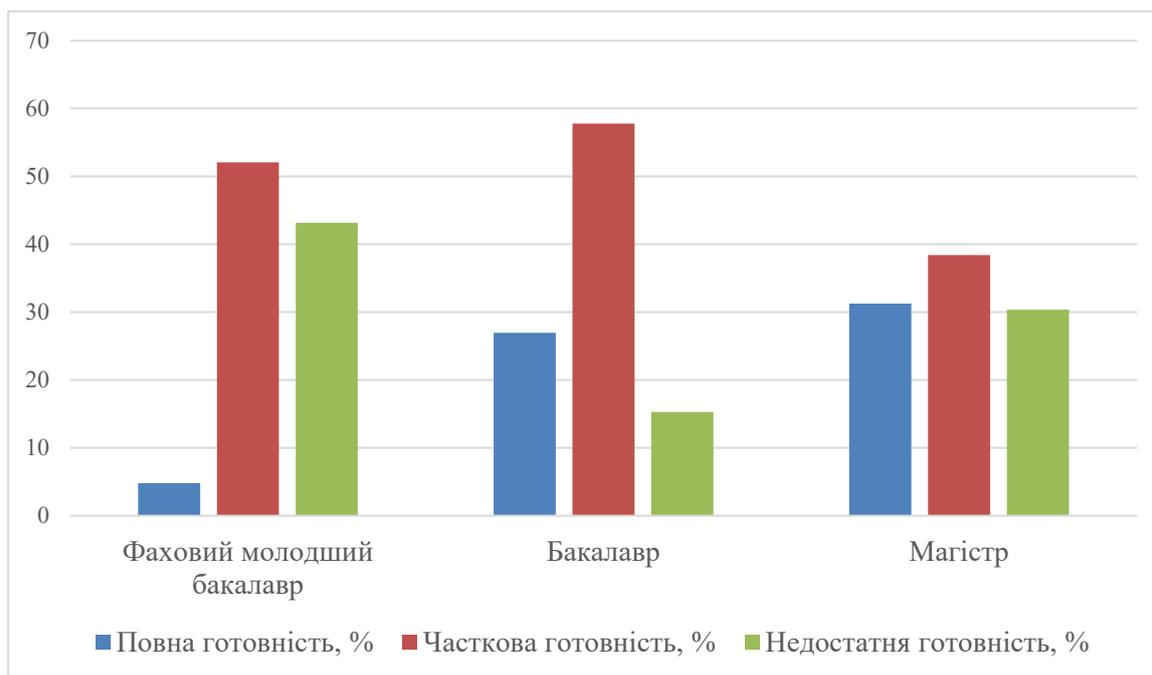
З метою вивчення особливостей реалізації науково-дослідної діяльності майбутніх учителів фізичної культури у системі послідовної педагогічної освіти на етапах фаховий молодший бакалавр – бакалавр – магістр було проведено анкетування здобувачів предметної спеціальності А4.11 «Середня освіта (Фізична культура)». В онлайн-опитуванні, організованому з використанням сервісу Google Forms, взяли участь 670 респондентів із дев'яти закладів вищої освіти та трьох фахових коледжів України, зокрема 146 студентів освітньо-професійного рівня «фаховий молодший бакалавр», 412 студентів освітнього рівня «бакалавр» та 112 здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Для опрацювання результатів застосовано методи описової статистики.

Аналіз результатів анкетування засвідчив наявність суттєвих відмінностей у готовності здобувачів різних освітніх рівнів до реалізації науково-дослідницької діяльності. Так, серед фахових молодших бакалаврів лише 4,79 % респондентів вважають себе повністю готовими до здійснення науково-дослідницької діяльності, тоді як понад половину опитаних (52,05 %) характеризує часткова готовність, а значна частка студентів (43,15 %) демонструє невпевненість у власних дослідницьких можливостях (рис. 1).

Водночас лише 21,29 % здобувачів цього рівня визначають науково-дослідницьку діяльність як важливий напрям професійного самовдосконалення (рис. 2).

Рисунок 1

Рівні готовності майбутніх вчителів фізичної культури до реалізації науково-дослідницької діяльності

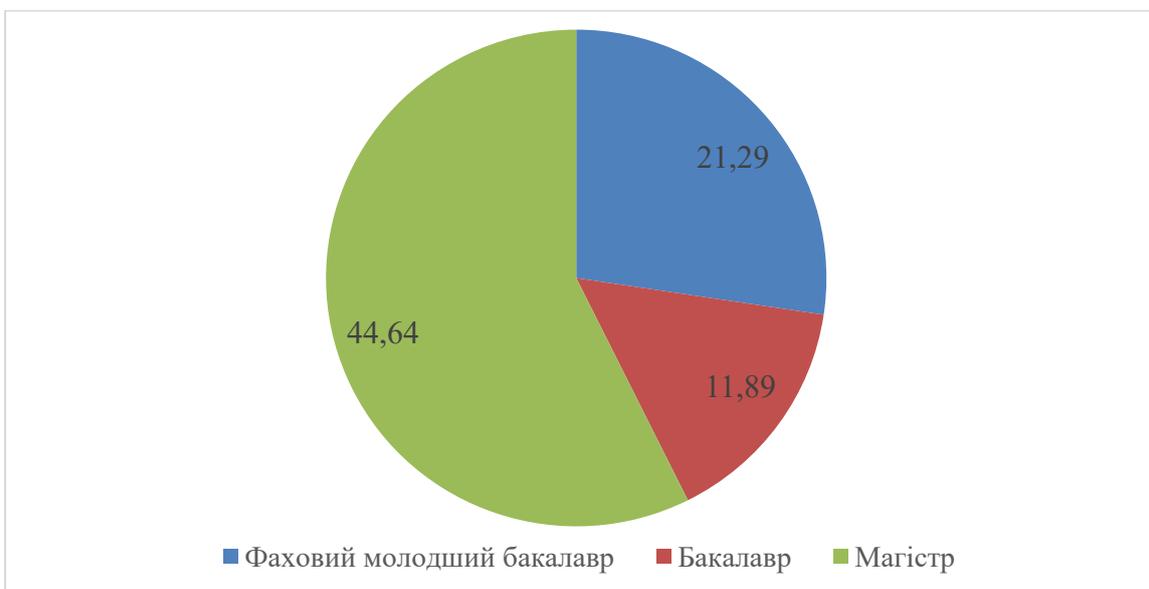
Серед бакалаврів спостерігається зростання рівня сформованості дослідницької готовності: 26,94 % опитаних зазначили повну готовність до реалізації науково-дослідницької діяльності, а 57,77 % – часткову. Разом із тим 15,29 % респондентів оцінюють власну підготовленість як недостатню, що свідчить про фрагментарний характер формування дослідницьких умінь (рис. 1). Показовим є той факт, що лише 11,89 % бакалаврів розглядають науково-дослідницьку діяльність як пріоритет професійного розвитку (рис. 2).

Незважаючи на завершальний етап професійної підготовки, результати анкетування магістрантів свідчать про збереження проблеми готовності до здійснення науково-дослідницької діяльності: повну готовність задекларували 31,25 % респондентів, часткову – 38,39 %, тоді як майже третина опитаних

(30,36 %) відзначає її недостатній рівень (рис. 1). Водночас саме на магістерському рівні фіксується зростання значущості науково-дослідницької діяльності як напряму професійного самовдосконалення, що підтверджується вибором 44,64 % респондентів (рис. 2).

Рисунок 2

Значущість науково-дослідницької діяльності у професійному самовдосконаленні майбутніх вчителів фізичної культури

Отримані цифрові показники свідчать про відсутність чітко вибудованої наступності у формуванні готовності до науково-дослідницької діяльності майбутніх учителів фізичної культури та актуалізують необхідність системного посилення науково-дослідної складової на всіх рівнях послідовної педагогічної освіти.

Результати проведеного анкетування засвідчили наявність системної проблеми у формуванні готовності майбутніх учителів фізичної культури до науково-дослідницької діяльності на всіх рівнях послідовної педагогічної освіти, що проявляється у фрагментарності дослідницьких умінь, нестійкій мотивації та відсутності чітко вибудованої наступності між освітніми рівнями. Особливо показовим є те, що навіть на магістерському рівні майже третина здобувачів оцінює власну готовність до науково-дослідницької діяльності як недостатню,

що узгоджується з висновками міжнародних досліджень щодо формалізованого характеру дослідницької підготовки в педагогічній магістратурі. Так, результати анкетування корелюють із позицією Y. Antonsen та співав., який наголошує на вирішальній ролі інтеграції методів наукового пізнання в освітній процес та водночас вказує на дефіцит системного супроводу дослідницької діяльності здобувачів [14]. У цьому ж контексті слушними є висновки S. Ní Mhuirí та співав щодо недостатньої уваги до формування рефлексивного мислення й дослідницької культури, що призводить до зниження функціональної ефективності магістерського рівня підготовки [15]. Отримані емпіричні дані підтверджують необхідність не лише кількісного розширення науково-дослідної складової, а й її якісного переосмислення як наскрізного, методично забезпеченого й змістовно наповненого компонента послідовної педагогічної освіти майбутніх учителів фізичної культури.

Висновки. Отримані результати засвідчили наявність істотних відмінностей у рівнях готовності здобувачів різних освітніх ступенів до науково-дослідницької діяльності, а також відсутність чітко вибудованої наступності у формуванні дослідницьких умінь і мотивації до наукової роботи. Встановлено, що науково-дослідницька складова підготовки має переважно фрагментарний характер і не забезпечує повною мірою інтеграції теоретичних знань із практичною діяльністю, що особливо виразно проявляється на етапах фахового молодшого бакалавра та бакалавра і зберігається навіть на ступені магістра. Таким чином, поставлені завдання щодо виявлення проблем і обмежень реалізації науково-дослідної діяльності було виконано, водночас результати дослідження актуалізують необхідність подальшого наукового пошуку, спрямованого на розроблення цілісної моделі формування науково-дослідницької компетентності майбутніх учителів фізичної культури в системі послідовної педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Альошкіна Л. П., Новак І. М. Особливості організації та перспективи розвитку науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти у вітчизняних закладах вищої освіти. *Ефективна економіка*. 2021. № 2. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.2.101>
2. Верба С. Науково-дослідна робота студентів у системі освітньої підготовки фахівця: нормативно-правове регулювання. *Актуальні проблеми правознавства*. 2023. № 4. С. 36-40. <https://doi.org/10.35774/app2022.04.036>
3. Дембіцька С., Пугач С. Удосконалення організації науково-дослідної роботи студентів як складової професійної підготовки в закладах вищої освіти. *Нова педагогічна думка*. 2020. Том 104. № 4. С. 21-24. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2020-104-4-21-24>
4. Денисенко Н.Г., Борбич Н.В., Дишко О.Л., Федорчук О.Ю., Смолюк А.І. Науково-дослідницька робота як складова підготовки вчителя нової української школи (міжпредметний підхід). *Вісник науки та освіти*. 2025. № 3(33). С. 902-916. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3\(33\)-902-916](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3(33)-902-916)
5. Дишко О. Л., Белікова Н. О. Стан реалізації послідовної освіти майбутніх вчителів фізичної культури у сучасних освітніх реаліях. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2025. № 2(70). С. 33-38. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2025-02-33-38>
6. Дишко О.Л., Борбич Н.В., Яцик Т.О. Проблеми інтеграції наукових досліджень у процес підготовки здобувачів вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. № 217. С. 108-113. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-217-108-113>
7. Кравченко О., Матрос О., Заїць Ю. Науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2025. № 1(14). С. 281-289. [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(14\).2025.332248](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(14).2025.332248)

8. Момот О., Хоменко П., Зайцева Ю. Формування науково-дослідницької компетентності студентів. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 18. <https://doi.org/10.5281/zenodo.15455730>
9. Отравенко О. В. Науково-дослідна робота як складова якісної професійної підготовки здобувача вищої освіти. *Вісник ЛНУ ім. Т. Шевченка*. 2020. № 1 (332). С. 47–55. [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-1\(332\)-47-55](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2020-1(332)-47-55)
10. Пономарьова Г.Ф. Науково-дослідна робота студентів у ВНЗ як складова їх професійної підготовки. *Наукові записки педагогіки*. 2010. Вип. XXIV. С. 138–145.
11. Стефанюк Г. В. Науково-дослідницька діяльність здобувачів вищої освіти. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 20. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16522362>
12. Щекотиліна Н.Ф. Роль наукових досліджень у роботі майбутніх вчителів з фізичної культури. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 79. Том 2. С. 173-176. <https://doi.org/10.32782/26636085/2025/79.2.34>
13. Язловецька О. Роль наукових досліджень у розвитку фізичної культури і спорту та їх значення для здобувачів вищої освіти. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2025. № 220. С. 370-374. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2025-1-220-370-374>
14. Antonsen Y, Toom A, Ulvik M, Drageset OG, Olsen KR, Hjordemaal FR and Saether K-A. Research approaches in master-based teacher education preparing student teachers for professional work. *Front. Educ.* 2024. № 9:1418398. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1418398>
15. Nic Mhuirí S., Kelly D., Owens E., & Howard F. Ethical considerations in teacher reflection and research. *Irish Educational Studies*. 2025. P. 1–22. <https://doi.org/10.1080/03323315.2025.2479437>